

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОГНОЗІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ

Антонюк Л.Я.

Львівський медичний коледж післядипломної освіти

В наш час науково-технічного прогресу є важливим не лише чого навчати, але і як навчати. Тому при викладанні профільних дисциплін є актуальним використання всіх нових досягнень педагогічної науки.

Однією з профільних дисциплін у системі підготовки молодших спеціалістів фармації є фармакогнозія. На сьогоднішній день близько 40 % препаратів, що застосовуються для лікування і профілактики захворювань, є засобами природного походження, тому фармакогнозія має велике значення у фаховій підготовці фармацевта. Зацікавленість засобами «натуральними» і «органічними», яка спостерігається в останні десятиріччя ХХ століття, зумовила мільйони людей у цілому світі оцінити застосування класичних рослинних засобів у лікуванні багатьох захворювань [1, р.1].

Викладання фармакогнозії у коледжі післядипломної освіти має теоретичну та практичну складову. Теоретична частина включає лекції, практична частина – практичні заняття, вивчення рослин у природі (в т.ч. збір гербарію та сировини). При проведенні теоретичних занять крім класичних лекцій використовуємо мультимедійні презентації лекцій, що сприяє кращому засвоєнню нового матеріалу. Недаремно є приказка «краще один раз побачити, ніж сто раз почути».

При проведенні практичних занять використовуємо підготовлений нами посібник для лабораторних занять з фармакогнозії [2, 75с.], визначники лікарської рослинної сировини [3, 54 с.], методичні вказівки для практичних занять, зразки гербарію і лікарської рослинної сировини.

Кращому засвоєнню матеріалу сприяє одночасна участь у процесі пізнання багатьох аналізаторів [4, с.118]. Це можемо здійснити на практичних заняттях з фармакогнозії, зокрема, при макроскопічному аналізі лікарської рослинної

сировини (ЛРС), де звертаємо увагу не лише на зовнішній вигляд сировини, але і на колір, запах і смак.

При проведенні практичних занять використовуємо інтерактивні методи навчання, зокрема, роботу в малих групах, де кожна з груп одержує завдання, обговорює і дає відповідь, а група експертів з числа студентів оцінює відповіді, наприклад:

- визначення тотожності лікарських рослин за гербарним зразком (здійснюється на основі вивчення морфологічних ознак. Користуючись визначниками лікарської рослинної сировини, встановлюють видову належність рослин);
- визначення тотожності ЛРС;
- мікроскопічний аналіз ЛРС різних морфологічних груп;
- виконання мікрохімічних реакцій.

Більш «сухі» теми намагаємося проводити у вигляді ділових ігор. Ділова гра формує творчий підхід, комунікативні здібності, логічне мислення та сприяє кращому засвоєнню пройденого матеріалу [5, с 58], наприклад, ділова гра «Товарознавчий аналіз лікарської рослинної сировини».

Завдяки договору з НВК «Лектинотест» при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького маємо можливість навчити студентів сучасним фізико-хімічним методам аналізу – спектрофотометрії та хроматографії. Наприклад, виявлення антраглікозидів у корі крушини ламкої здійснюємо тонкошаровою хроматографією, а кількісне визначення спектрофотометрією згідно з ДФУ [6, с. 320].

З метою вивчення лікарських рослин у природі проводимо екскурсії в ботанічний сад при кафедрі фармакогнозії і ботаніки ЛНМУ імені Данила Галицького. Ботанічний сад був створений проф. Т.Ф. Вільчинським, засновником кафедри в 1929 році на площі 6 га. Крім лікарських рослин тут вирощують різні види рідкісних, ендемічних, реліктових та зникаючих рослин. Сьогодні площа ботанічного саду становить 1,5 га, сад налічує 556 видів рослин, які належать до 123 родин. В оранжереї зростає 45 видів тропічних і

субтропічних рослин, зокрема, гранатник звичайний, евкالیпт прутовидний, кава аравійська, катарантус рожевий [7, с. 30].

Важливою складовою навчального процесу є самостійна робота студентів, якій на сучасному етапі приділяється багато уваги у зв'язку з приєднанням України до Болонського навчального процесу. Нами розроблені методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. Крім самостійного опрацювання окремих розділів тем добре зарекомендували себе захист студентами курсових робіт, гербаризація лікарських рослин та заготівля ЛРС. Практичні навички, які одержують студенти, можуть бути використані ними для консультативної роботи з населенням з питань збору, сушіння, пакування та зберігання лікарської рослинної сировини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Robbers J.E. Pharmacognosy and Pharmacobiotechnology / J.E. Robbers, M.K. Speedie, V.E. Tyler. – William & Wilkins: Baltimore et al.- 1996. – 338 p.
2. Антонюк Л.Я. Посібник для лабораторних занять з фармакогнозії. Частина I (загальні питання фармакогнозії). – Львів. -2010. – 75 с.
3. Визначники лікарської рослинної сировини /перекладено з російської та доповнено Антонюк Л.Я., Панчак Л.В. –Львів. - 2012. – 54 с.
4. Вітенко І.С. Загальна і медична психологія. – Київ. – Здоров'я. – 1994. – 296.
5. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі. – Київ. – Наукова думка. – 2006. -86 с.
6. Державна фармакопея України, випуск 1.4. Харків. – 2011.- 320 с.
7. Гулько Р.М. Сад лікарських рослин у Львові. – Вінниця. – Нова книга. – 2006. – 240 с.